YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (3)

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, may. 3-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera’s Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHGA QARATILGAN HAYOTIY TASHABBUSLAR 12
Muxiddin Kalonov

O'ZBEKISTONDA NAQDSIZ TO'LOVLAR ULUSHINING OSHISHI VA PUL MASSASI NAZORATI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI 28
Pardayev G'ayrat Jabbor o'g'li

BUXGALTERIYA HISOBINING PAYDO BO'LISHI VA RIVOJLANISHI HISOB SIYOSATINING SHAKLLANISHIDA ASOS SIFATIDA 34
Abduvaxidov Farxod Tuychiyevich

O'ZBEKISTON AUDITORLIK TASHKILOTLARIDA ICHKI SIFAT NAZORATI STANDARTLARINI RISKKA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 41
Bobonarova Kamola

SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION-INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI 47
Azizova Habiba Arslonovna

TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA RAQAMLI DAVLAT XIZMATLARINI KO'RSATISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI 56
Yusupova Dilbar Mirabidovna

КАРБОНОВЫЕ КРЕДИТЫ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА 61
Абдуллаева Зайнаб Руслановна

BUXORO ZINDONI VA BOLO HOVUZ ANSAMBLI MISOLIDA TARIXIY OBIDALARNING BARQAROR TURISTIK SIG'IMI TAHLILI 66
Shodiyeva Moxichehra Shokir qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li

SOLIQ TIZIMIDA SOLIQ RISKINI BAHOLASH USLUBIYOTI 73
Ravshanjon Azimovich

O'ZBEKISTONDA UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA BUXORO VILOYATI TAHLILI 80
Davidxodjayev Oybek Obidovich

O'ZBEKISTONDA INVESTITSION KREDITLASHLASHNING AMALDAGI HOLATI VA ISTIQBOLLARI 85
Abdurashidova Mohidil Qodir qizi, Karimova A.

IQTISODIYOTNI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA DXSH ASOSIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI 91
Toxirov Jaxongir Maxmudjon o'g'li

SURXONDARYO VILOYATIDA UY-JOY QURILISHI VA IPOTEKA KREDITLASHNING O'ZARO BOG'LIQLIGI 96
Turopova Nigora Xolmurod qizi, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi

ESG INTEGRATION AND GREEN FINANCIAL ANALYSIS: A NEW METHODOLOGICAL APPROACH TO CORPORATE FINANCIAL SUSTAINABILITY 100
Erkin Temirovich Shodiev

THE CURRENT STATE OF DIGITALIZATION OF TOURISM IN UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT 105
Bekmurodov Bakhtiyor Farkhodovich

TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHDA OPTIMALLASHTIRISH ZARURATI VA YO'NALISHLARI 113
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

AHOLI ISTE'MOL MADANIYATI VA MILLIY IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI 118
Rustamov Sheroz Oblokulovich

ISHLAB CHIQARISH OMILLARINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: KOBB–DOUGLAS MODELI ASOSIDA EKONOMETRIK TAHLIL 123
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich

BARQAROR SHAHARSOZLIK RIVOJLANISHIGA ERISHISHDA QATTIQ CHIQINDILARNI KOMPLEKS BOSHQARISH 129
Firas Halawani, Feruza Insavalieva

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕАЛИЗАЦИИ НА НАЦИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ КЛЮЧЕВЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ СОГЛАШЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ТРАНСГРАНИЧНЫМ ЗАГРЯЗНЕНИЕМ, В УЗБЕКИСТАНЕ И СОСЕДНИХ СТРАНАХ 139
Шафикова Луиза, Ойбек Камилов

ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА УЗБЕКИСТАНА: ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО УРОВНЯ И ПОТЕНЦИАЛА РОСТА 150
Омонтурдиева Диёра

YER VA SUV RESURSLARINI INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARISHDA DRONLARDAN FOYDALANISH 155
Matkarimov Mansur

YASHIL INVESTITSIYALAR BOZORI MEXANIZMINING DASTAKLARI 161
Ziyodullayeva Gulasal Akmal qizi

СТРАТЕГИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ И УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА ПОСРЕДСТВОМ HR-БРЕНДИНГА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И ПРАКТИКА РЕАЛИЗАЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 167
Дониерова Фотимабону Алишер кизи

KAMBAG'ALLIKNI MONETAR VA KO'P O'LCHOVLI BAHOLASH METODOLOGIYASI ASOSIDA IQTISODIY O'SISH STRATEGIYALARINI KONSEPTUAL TAKOMILLASHTIRISH 173
Sotiboldiyev Asadbek Hasan o'g'li

QURILISH SANOATIDA RESURS TEJAMKOR ISHLAB CHIQARISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 179
Utbasarov Doniyorjon Baxtiyorovich

KICHIK BIZNESDA XIZMATLAR SOHASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI 188
Raximov Zafar Komilovich, Mamatazimov Jaloliddin Sherzod o'g'li

MANAGING DIGITAL TRANSFORMATION IN PRIMARY HEALTHCARE: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW 192
Ashurova Sitora Xusnitdin qizi

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ПРОБЕЛЫ В УПРАВЛЕНИИ ТРАНСГРАНИЧНЫМ ЗАГРЯЗНЕНИЕМ ВОД В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ 197
Тиллахуджаев Аббосхон, Дилфуза Шакирова, Мухамедалиева Сайёра, Ойбек Камилов

JAHON ME'MORIY MEROSIDAN TURIZMDA FOYDALANISH: DOLZARB MUAMMOLAR, ZAMONAVIY YECHIMLAR VA ISTIQBOLLI TAKLIFLAR 208
Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li

IMPROVING SALES PROMOTION STRATEGIES FOR UZBEK EXPORTERS IN DEVELOPING FOREIGN MARKETS 217
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Rustamova Madina Baxrom qizi

ENVIRONMENTAL DEGRADATION AND CARBON EMISSION: INTERCONNECTED LINKS WITH ECONOMIC GROWTH IN POST-SOVIET 222
Rajabova Malika Nuriddin qizi

NATIJAGA YO'NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISHGA OID ILMIY QARASHLAR VA YONDASHUVLAR 230
Qosimova Gulyar Axmatovna

ТРАНСГРАНИЧНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН 236
Наурызбаев Алиакбар Рустамович

ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ЖИЗНИ И ИНДЕКСА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ 239
Усманова Зумрад Исламовна

KIMYO SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH CHORALARI 242
Muxammadiyeva Munira Zaynabutdinovna

QISHLOQ UY-JOY QURILISHIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARINING AHAMIYATI 248
Xannarov Komiljon Karimovich

TIBBIYOT MUASSASALARI FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA VAZIFALAR TAQSIMOTI TAMOYILLARI 253
Saidov Suhrob Shodmonovich

HUDUDIY IQTISODIY INTEGRATSIYA RIVOJLANISHINING XORIJIY TAJRIBASI VA MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARI UCHUN AHAMIYATI 257
Akbarova Kamola Akmaljonovna

MOLIYAVIY TAHLIL AXBOROT BAZASINING KORXONA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA’SIRI 263
Karimov Eminjon Gapardjonovich

XIZMAT KO‘RSATISH SOHASIDA INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI 270
Shermatov Axror Abdixakimovich

QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA ENERGIYA SAQLASH TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 275
Ergash Bobobekov

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARIDA ISLOM MOLIYASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 281
Yo‘ldoshev Jamshid Nu’monovich

XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARINI SAMARALI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 285
Qurbonova Rahima Jamshedovna

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI ISH O‘RINLARINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI 290
Ibroximova Nafosat Abdusattor qizi

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA QAYTA ISHLASHNING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR 297
Raximov Zikrullo Soyibjon o‘g‘li

RAQAMLI MUHITDA REKREATSION XIZMATLAR MARKETINGINI RIVOJLANTIRISH YO‘NALISHLARI 302
Usmanova Zumrad Islamovna

WAYS TO IMPROVE THE QUALITY OF EDUCATIONAL SERVICES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS 306
Iskhakova Sarvar Ayubovna, Amriyeva Shahzoda Shukhratovna

BARQAROR TURIZMGA ERISHISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI 312
Baxtiyorov Javlon Fazliddin o‘g‘li

MEVA MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY TIZIMI 316
Yusufova Laylo G‘ayrat qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

AHOLISI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA QISHLOQ JOYLARINING BARQAROR RIVOJLANISHI: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR....325
Yusufjonov Jahongir Ilxomjon o'g'li

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ В ФИЛОСОФИИ СТОИЦИЗМА И СОВРЕМЕННОЙ ТЕОРИИ СТРАТЕГИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ВЗГЛЯДОВ МАРКА АВРЕЛИЯ И КОНЦЕПЦИИ СТРАТЕГИРОВАНИЯ ВЛАДИМИРА Л. КВИНТА....329
Норкулов Суннатбек Алишерович

O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH....335
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich

MAMLAKATIMIZDA INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA QULAY BIZNES MUHITINING TA'SIRI....341
Vahidova Gulhayyo Arzi qizi

O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI BANK KREDITLARI BILAN TA'MINLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI....347
Raxmanova Ilmira Rustamovna

SAVDO KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MA'LUMOTLAR TAHLILI VA MAQSADLI MARKETINGDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI....354
Toxirov Javlon Raximovich

MAXSUS IQTISODIY ZONALARNI TARKIBIY QISMLARI BO'YICHA BAHOLASHNING MUHIM OMILLARI....361
Arslonov U. U.

RESURSLAR TA'MINOTI TIZIMINING TASHKILIY-IQTISODIY XUSUSIYATLARI....367
Arziqulova Oybarchin Eshquvat qizi

JAHON SAVDO TASHKILOTI TAMOYILLARI ASOSIDA SOLIQ SIYOSATINI MUVOFIQLASHTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI....373
Saitqulov Suxrob Shavkatovich

TIJORAT BANKLARIDA MIJOZLARNING KREDIT QOBILIYATINI BAHOLASH UCHUN SKORING MODELIDA SUN'IY INTELLEKTNI JORIY ETISHNING AHAMIYATI....380
Komiljon Karimov

OLIY TA'LIM VA AMALIYOT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI ASOSIDA KADRLAR TAYYORLASH MENEJMENTINI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI....386
Karimova Xurshida Raximovna

QO'RIQLASH DEPARTAMENTIDA SOLIQ YUKLAMASINING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI VA UNI ICHKI MOLIYAVIY NAZORAT HAMDA AUDIT NUQTAYI NAZARDAN TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI....390
Salimbayev Mirsohibjon Mirsodiq o'g'li

ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА И ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН....396
Ли Марина Рудольфовна

O'ZBEKISTONDA YER RESURSLARINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH....402
Xoshimova Sevara Baxromovna

FARMATSEVTIKA IMPORT KOMPANIYALARIDA REKLAMA SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH: "SHINING IMPEX" AJ MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT....410
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna, Nurullayev Ilyosbek Xojiabdulla o'g'li

HUDUDIY IQTISODIY O'SISHNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH....417
Turayev Baxtiyor Ergashevich

QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA SANOATINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI VA SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARI....421
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi

QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA DAVLAT SUBSIDIYALARINING MOLIYAVIY NATIJALARGA TA'SIR KANALLARI VA ULARNI HISOBDA AKS ETTIRISH MASALALARI ... 427
Davronbek Matyakubovich Matkarimov, Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li

O'ZGARUVCHILAR O'RTASIDAGI MUNOSABATLARNI REGRESSIYA MODELLARI ORQALI AMALIY TAHLILI ... 432
Sakiyeva Ozoda Batirovna, Xushvaqtova Dilfuza Ramazon qizi

INSON KAPITALIGA YO'NALTIRILGAN INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH ... 437
Zayniddinov Aloviddin Zayniddin o'g'li

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KRIPTO-AKTIVLAR AYLANMASINI RIVOJLANTIRISH HAMDA BOZOR MUNOSABATLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI ... 444
Khakimov Bekzod Ilhomjonovich

O'ZBEKISTONDA MADANIYAT VA SAN'AT TA'LIMI MUASSASALARINI DAVLAT TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI ... 453
Atabayeva Yulduz Baxtiyar qizi

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ В УЗБЕКИСТАНЕ ... 457
Ким Елена Радионовна

O'ZBEKISTONDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI BOSHQARUV SAMARADORLIGI: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR ... 464
Abdurasulova Zarina Sayfiddin qizi

STRATEGIC MARKETING CAPABILITIES AND ENTERPRISE COMPETITIVENESS IN DIGITAL PLATFORM ECOSYSTEMS: A CONCEPTUAL SMPC MODEL FOR EMERGING MARKETS ... 471
Bakhtiyor Ruziev Eshmuminovich

ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ЖИЗНИ И ИНДЕКСА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ... 477
Усманова Зумрад Исламовна

UGLEROD CHIQINDILARINI KAMAYTIRISHDA YASHIL INVESTITSIYALAR AHAMIYATINING NAZARIY ASOSLARI ... 480
Jumaniyozov Feruzbek Dilshod o'g'li, Niyozmetov Doniyor Rejabbayevich, Majidov Jamoladdin Komoliddinovich

MEHMONXONA XO'JALIGI SUBEKTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI ... 485
Gulomqodirova Ma'muraxon Saydumarxon qizi

QISHLOQ MANZILGOHLARINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING MOHIYATI VA NAZARIY JIHATLARI ... 492
Xusanova Sevara Shavkat qizi

QURILISH KORXONALARIDA INNOVATSION-INVESTITSION BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH ... 499
Raxmatillo Mirolimovich Egamov

MOLIYAVIY HISOBOTNING KOMPILYATSIYASI BO'YICHA TOPSHIRIQLARNI BAJARISH TARTIBI ... 503
A.Z.Avlokulov

ERKIN IQTISODIY ZONALARNING MOHIYATI, TASNIFLASH MEZONLARI VA SHAKLLARI ... 507
Ibragimov Aziz Turayevich

IJTIMOIY OMILLAR ASOSIDA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING AFZALLIKLARI ... 514
Isroilov Xurshidbek Rustambek o'g'li

AVTOTRANSPORT XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI KORXONALAR FAOLIYATI HAMDA ULARDA SAMARADORLIKNI BAHOLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI ... 521
Raximov Azamat Hamroqulovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KO'P QAVATLI UY-JOY OBYEKTLARI LOYIHASINI AMALGA OSHIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI 525
Xikmatov Xakimxon Xamzaevich, Xalilov Nimatillo, Fattoyev Orzujon Xudoyqul o'g'li

TIJORAT BANKLARINING TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 530
Djumaniyazova Shaxnoza G'afurdjanovna

MINTAQA SHAHARLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQARISH DARAJASI TAHLILI 535
Ne'matov Ne'matulla Erkinboyevich

СТРАТЕГИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ В ЭПОХУ ЦИФРОВИЗАЦИИ: КАК СОЦИАЛЬНЫЕ СЕТИ ФОРМИРУЮТ ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ 539
Убайдуллоева Сабрина Кодыровна

NAVOIY VILOYATIDA MEHNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH HOLATINING IQTISODIY TAHLILI 545
O'roqov Mamurali Odil o'g'li

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH VOSITASI SIFATIDA 551
Ramazonov Zafar Ulug'bekovich

O'ZBEKISTON VILOYATLARIDA TURISTIK XIZMATLAR EKSPORTINING BARQAROR DIVERSIFIKATSIYASI: HUDUDIY KONSENTRATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI 555
Sayfullayeva Madina Sirojiddinovna

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI KREDITLASH MODELLARI VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI 565
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich

JAHON IQTISODIYOTI GLOBALLASHUVINING HARAKATLANTIRUVCHI OMILLARI, BELGILARI VA SHAKLLARI 575
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna

DAVLAT MOLIYAVIY BOSHQARUVIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: SUN'IY INTELLEKT VA BLOKCHEYN TEXNOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI 579
Tilabov Nasrulla Tashmuratovich, Kustanbaeva Jansaya Marat qizi

JAHON AMALIYOTIDA YASHIL XIZMATLAR KONSEPSIYASINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI, YO'NALISHLARI VA LOKALLASHAYOTGAN INSTITUTSIONAL ASOSLARI 584
Y.M. Xalikov

MILLIY IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT 591
Karimova Iroda Abdusattarovna

MEHMONXONALARDA SUV VA ENERGIYA RESURSLARINI BARQAROR BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY JIHATLARI 598
Abbosova Sabina Hasan qizi

KORXONALARDA DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARNI OPTIMALLASHTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLARI 604
Mirzayev Ozod Furkatovich

PAXTA SANOATINI CHUQUR QAYTA ISHLASH ASOSIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH 611
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li

РАЗВИТИЕ УРБАНИЗАЦИИ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ 615
Салимова Юлдуз Исаковна

UY-JOY FONDI BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 624
Aminova Naima Umar qizi

STRATEGIC HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES 628
Sultonboyeva Munira Bahodirovna, Sultanova Kamila Muktorali Kizi

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORATNING AHAMIYATI........ 636
Mullabayev Murod Farxodjonovich

THE ROLE OF THE UZBEK LANGUAGE IN THE DIGITAL AGE........ 641
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA BOSHQARUV USULLARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH........ 646
Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA BOSHQARUV USULLARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH

Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
"Menejment" kafedrasi stajyor-assistenti

Annotatsiya. Ushbu maqolada ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullaridan foydalanishni takomillashtirish masalalari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot davomida iqtisodiy, tashkiliy-ma'muriy va ijtimoiy-psixologik boshqaruv usullarining ishlab chiqarish samaradorligiga ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, zamonaviy boshqaruv tizimlari, jumladan, ERP, CRM, Lean Manufacturing, Kaizen va Total Quality Management (TQM) texnologiyalarining korxona faoliyatidagi ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirish, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va raqobatbardoshlikni kuchaytirishga qaratilgan ilmiy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: boshqaruv usullari, ishlab chiqarish korxonasi, menejment, raqamli boshqaruv, ERP tizimi, CRM tizimi, Lean Manufacturing, Kaizen, mehnat unumdorligi, raqobatbardoshlik.

Abstract. This article scientifically analyzes the issues of improving the use of management methods in manufacturing enterprises. The study examines the impact of economic, organizational-administrative, and socio-psychological management methods on production efficiency. In addition, the role of modern management systems, including ERP, CRM, Lean Manufacturing, Kaizen, and Total Quality Management (TQM), in enterprise activities is analyzed. Based on the research findings, scientific proposals and recommendations were developed to improve management efficiency, reduce production costs, and enhance enterprise competitiveness.

Key words: management methods, manufacturing enterprise, management, digital management, ERP system, CRM system, Lean Manufacturing, Kaizen, labor productivity, competitiveness.

Аннотация. В данной статье научно проанализированы вопросы совершенствования использования методов управления на производственных предприятиях. В ходе исследования изучено влияние экономических, организационно-административных и социально-психологических методов управления на эффективность производства. Также проанализирована роль современных систем управления, включая ERP, CRM, Lean Manufacturing, Kaizen и Total Quality Management (TQM), в деятельности предприятий. По результатам исследования разработаны научные предложения и рекомендации, направленные на повышение эффективности управления, снижение производственных затрат и усиление конкурентоспособности предприятий.

Ключевые слова: методы управления, производственное предприятие, менеджмент, цифровое управление, ERP-система, CRM-система, Lean Manufacturing, Kaizen, производительность труда, конкурентоспособность.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlab chiqarish korxonalarining samarali faoliyat yuritishi ko'p jihatdan boshqaruv tizimining qay darajada takomillashganligiga bog'liqdir. Zamonaviy iqtisodiy munosabatlarning rivojlanishi, raqobat muhitining kuchayishi, innovatsion texnologiyalarning keng joriy etilishi hamda iste'molchilar talabining o'zgarib borishi korxonalarda boshqaruv usullaridan samarali foydalanishni talab etmoqda. Shu sababli ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullarini takomillashtirish bugungi kunning dolzarb iqtisodiy masalalaridan biri hisoblanadi.

Ishlab chiqarish korxonalari faoliyatini boshqarishda iqtisodiy, tashkiliy-ma'muriy va ijtimoiy-psixologik boshqaruv usullaridan foydalaniladi. Ushbu usullar korxona resurslaridan oqilona foydalanish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, mehnat unumdorligini ko'paytirish va raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv

jarayonlarini avtomatlashtirish, zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish va strategik boshqaruv tizimlarini takomillashtirish ishlab chiqarish korxonalarining barqaror rivojlanishida asosiy omillardan biri bo'lib qolmoqda.

Bugungi kunda ko'plab ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv tizimida ayrim muammolar mavjud bo'lib, ular resurslardan samarasiz foydalanish, ishlab chiqarish xarajatlarining ortishi, boshqaruv qarorlarini qabul qilishdagi sustlik hamda innovatsion yondashuvlarning yetarli darajada qo'llanilmayotganligida namoyon bo'lmoqda. Bu esa korxonalarning iqtisodiy samaradorligi va bozor raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli boshqaruv usullarini ilmiy asosda takomillashtirish, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini amaliyotga joriy etish zarurati ortib bormoqda.

Ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullaridan foydalanishni takomillashtirish korxona faoliyatini strategik rejalashtirish, mehnatni samarali tashkil etish, innovatsion texnologiyalarni joriy qilish va ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Ayniqsa, ERP, CRM, avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari, raqamli monitoring va analitik platformalardan foydalanish boshqaruv qarorlarini tezkor va aniq qabul qilishga xizmat qilmoqda.

Mazkur mavzuni o'rganishning dolzarbligi shundaki, ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullaridan samarali foydalanish nafaqat korxona foydasini oshirish, balki iqtisodiyotning sanoat salohiyatini rivojlantirish, eksport imkoniyatlarini kengaytirish va milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini ta'minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullaridan foydalanishni takomillashtirish masalasi menejment va iqtisodiyot fanining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu mavzu bo'yicha xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan boshqaruv tizimini samarali tashkil etish, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish hamda korxona faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishga qaratilgan ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilgan.

Boshqaruv nazariyasining shakllanishida klassik menejment maktabi vakillari muhim o'rin egallaydi. Xususan, Frederick Winslow Taylor ilmiy boshqaruv nazariyasini ishlab chiqib, mehnatni ilmiy tashkil etish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratgan. Olimning fikricha, ishlab chiqarish jarayonlarini standartlashtirish va mehnat unumdorligini oshirish korxona boshqaruvining asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Shuningdek, Henri Fayol tomonidan ishlab chiqilgan ma'muriy boshqaruv nazariyasida boshqaruvning rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat va rag'batlantirish kabi asosiy funksiyalari ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Fayolning boshqaruv tamoyillari hozirgi zamonaviy korxonalarda boshqaruv tizimini tashkil etishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qilmoqda.

Inson omiliga asoslangan boshqaruv nazariyalari rivojlanishida Elton Mayoning ilmiy tadqiqotlari alohida ahamiyatga ega. Olim ishlab chiqarish jarayonida ijtimoiy-psixologik omillar va xodimlarning motivatsiyasi mehnat unumdorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini asoslab bergan. Bu esa ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullarini takomillashtirishda inson resurslarini samarali boshqarish zarurligini ko'rsatadi.

Zamonaviy menejment nazariyalarida strategik boshqaruv va raqobatbardoshlik masalalari Michael Porter tomonidan keng tadqiq qilingan. Olim korxonalarning raqobat ustunligini shakllantirishda innovatsiyalar, samarali boshqaruv tizimi va resurslardan oqilona foydalanish muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlagan. Porterning "qiymat zanjiri" va "raqobat ustunligi" konsepsiyalari ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishda keng qo'llanilmoqda.

Shuningdek, Peter Drucker boshqaruvni natijadorlikka yo'naltirish konsepsiyasini ishlab chiqib, korxonalarda strategik rejalashtirish va maqsadlar asosida boshqaruv tizimini takomillashtirish masalalarini yoritgan. Uning ilmiy qarashlari zamonaviy ishlab chiqarish korxonalarida samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim nazariy asos vazifasini bajaradi.

So'nggi yillarda raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimlarini avtomatlashtirish va axborot texnologiyalaridan foydalanish masalalari alohida dolzarblik kasb etmoqda. Xorijiy tadqiqotlarda ERP, CRM, Lean Manufacturing, Kaizen va Total Quality Management (TQM) kabi zamonaviy boshqaruv tizimlarining ishlab chiqarish samaradorligini oshirishdagi o'rni keng yoritilgan. Ushbu yondashuvlar ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish, sifat nazoratini kuchaytirish va boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish imkonini beradi.

MDH mamlakatlari olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ishlab chiqarish korxonalarini boshqarishda iqtisodiy va tashkiliy mexanizmlarni takomillashtirish, resurslardan samarali foydalanish hamda innovatsion boshqaruv usullarini joriy etish masalalari tahlil qilingan. Ularning ilmiy ishlarida korxonalarning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash va raqobatbardoshligini oshirishga alohida e'tibor qaratilgan.

Oʻzbekistonlik iqtisodchi olimlar tomonidan ham ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullarini takomillashtirish, sanoat korxonalarini modernizatsiya qilish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va raqamli texnologiyalarni joriy etish masalalari boʻyicha ilmiy izlanishlar olib borilgan. Mahalliy tadqiqotlarda korxonalarda strategik boshqaruv tizimini rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni qoʻllash va mehnat unumdorligini oshirishning iqtisodiy mexanizmlariga alohida e'tibor qaratilgan.

Adabiyotlar tahlili shuni koʻrsatadiki, ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullaridan foydalanishni takomillashtirish boʻyicha koʻplab ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan boʻlsa-da, raqamli iqtisodiyot sharoitida avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari, sun'iy intellekt asosidagi boshqaruv texnologiyalari va innovatsion menejment usullarining amaliy samaradorligini chuqur tadqiq etish zarurati saqlanib qolmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullaridan foydalanishni takomillashtirish masalalarini ilmiy jihatdan oʻrganish uchun zamonaviy iqtisodiy va menejment tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi ishlab chiqarish korxonalarining boshqaruv faoliyatini tizimli va kompleks tahlil qilish tamoyiliga asoslandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlab chiqarish korxonalarining samarali faoliyat yuritishi koʻp jihatdan boshqaruv tizimining qay darajada takomillashganligiga bogʻliqdir. Olib borilgan tahlillar shuni koʻrsatadiki, zamonaviy ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullaridan samarali foydalanish ishlab chiqarish hajmini oshirish, xarajatlarni kamaytirish, mehnat unumdorligini koʻpaytirish va korxona raqobatbardoshligini mustahkamlashda muhim omil hisoblanadi.

Tahlillar davomida ishlab chiqarish korxonalarida asosan iqtisodiy, tashkiliy-ma'muriy hamda ijtimoiy-psixologik boshqaruv usullaridan foydalanilishi aniqlandi. Iqtisodiy boshqaruv usullari korxona faoliyatini moliyaviy ragʻbatlantirish, xarajatlarni maqbullashtirish va resurslardan samarali foydalanishga yoʻnaltirilgan boʻlsa, tashkiliy-ma'muriy usullar boshqaruv intizomini ta'minlash hamda ishlab chiqarish jarayonlarini muvofiqlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ijtimoiy-psixologik usullar esa xodimlar motivatsiyasini oshirish, jamoada sogʻlom ijtimoiy muhitni shakllantirish va mehnat unumdorligini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Tahlillar shuni koʻrsatadiki, koʻplab ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv tizimining an'anaviy va zamonaviy talablarga toʻliq javob bermaydigan yondashuvlar asosida tashkil etilishi ishlab chiqarish samaradorligining pasayishiga ta'sir koʻrsatmoqda. Xususan, boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida axborot texnologiyalaridan yetarli darajada foydalanilmasligi, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish darajasining pastligi hamda mavjud resurslardan foydalanish samaradorligining yetarli emasligi korxonalar faoliyatida muayyan iqtisodiy cheklovlarni yuzaga keltirmoqda. Mazkur holatlar ishlab chiqarish xarajatlarining ortishi, mahsulot tannarxining yuqorilashuvi hamda korxonalarning raqobatbardoshlik darajasiga salbiy ta'sir koʻrsatmoqda.

Shu bilan birga, zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini joriy etgan korxonalarda ishlab chiqarish samaradorligi nisbatan yuqori ekanligi kuzatilmoqda. Jumladan, ERP va CRM tizimlaridan foydalanish ishlab chiqarish, moliya, logistika va marketing jarayonlarini yagona axborot tizimi asosida boshqarish imkonini bermoqda. Bu esa boshqaruv qarorlarini tezkor va asosli qabul qilish, ma'lumotlar almashinuvini soddalashtirish, operatsion jarayonlarni muvofiqlashtirish hamda resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, Lean Manufacturing va Kaizen kabi zamonaviy boshqaruv konsepsiyalarining ishlab chiqarish korxonalarida qoʻllanilishi mahsulot sifati va mehnat unumdorligining oshishiga xizmat qilmoqda. Tahlillar shuni koʻrsatdiki, ushbu tizimlarni joriy etgan korxonalarda ishlab chiqarishdagi ortiqcha xarajatlar kamayib, ishlab chiqarish jarayonlari optimallashtirilgan. Natijada mahsulot tannarxi pasayib, korxonalarning bozor raqobatbardoshligi ortgan.

Tadqiqot davomida inson resurslarini boshqarish tizimi ham korxona samaradorligiga sezilarli ta'sir koʻrsatishi aniqlandi. Xodimlarni moddiy va nomoddiy ragʻbatlantirish, ularning malakasini oshirish hamda zamonaviy boshqaruv madaniyatini shakllantirish ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligi asoslandi. Ayniqsa, malakali kadrlarni tayyorlash va ularni zamonaviy texnologiyalar bilan ishlashga moslashtirish boshqaruv tizimini takomillashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishlab chiqarish korxonalarida avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarining joriy etilishi boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshirayotganligi kuzatildi. Raqamli monitoring, ma'lumotlar bazasi va analitik platformalar yordamida ishlab chiqarish jarayonlarini real vaqt rejimida nazorat qilish imkoniyati yaratilmoqda. Bu esa resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ishlab chiqarishdagi yoʻqotishlarni kamaytirish va boshqaruv qarorlarini aniq qabul qilish imkonini bermoqda.

Oʻzbekiston ishlab chiqarish korxonalari misolida olib borilgan tahlillar ham boshqaruv usullarini takomillashtirish zarurati mavjudligini koʻrsatdi. Ayniqsa, sanoat korxonalarida zamonaviy boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish darajasi hali yetarli emasligi, ishlab chiqarish jarayonlarini raqamlashtirish va avtomatlashtirish boʻyicha ayrim muammolar mavjudligi aniqlandi. Shu bilan birga, davlat tomonidan sanoat korxonalarini modernizatsiya qilish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish boʻyicha amalga oshirilayotgan islohotlar boshqaruv samaradorligini oshirish uchun muhim imkoniyat yaratmoqda.

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullaridan samarali foydalanish korxona iqtisodiy samaradorligini oshirish, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish, mahsulot sifatini yaxshilash va bozor raqobatbardoshligini kuchaytirishda muhim omil ekanligini koʻrsatdi. Zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini joriy etish va boshqaruv tizimini raqamlashtirish ishlab chiqarish korxonalarining barqaror rivojlanishini ta'minlashda asosiy yoʻnalishlardan biri hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullaridan foydalanishni takomillashtirish zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning muhim yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, samarali boshqaruv tizimi korxonaning ishlab chiqarish hajmini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish, xarajatlarni kamaytirish va raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishda hal qiluvchi omil boʻlib xizmat qiladi.

Olib borilgan tahlillar asosida ishlab chiqarish korxonalarida iqtisodiy, tashkiliy-ma'muriy va ijtimoiy-psixologik boshqaruv usullaridan foydalanish korxona faoliyati samaradorligiga bevosita ta'sir koʻrsatishi aniqlandi. Ayniqsa, iqtisodiy boshqaruv usullari korxonaning moliyaviy natijalarini yaxshilashga xizmat qilsa, tashkiliy va ijtimoiy boshqaruv usullari mehnat unumdorligini oshirish va jamoaviy muhitni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot davomida ayrim ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv tizimi hanuzgacha an'anaviy yondashuvlarga tayangan holda tashkil etilayotgani kuzatildi. Bu holat ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlarini ma'lum darajada cheklashi mumkin. Xususan, boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish koʻlamining yetarli darajada keng emasligi, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish darajasining pastligi hamda resurslardan foydalanish samaradorligini yanada oshirish zarurati korxonalar faoliyatida ayrim iqtisodiy cheklovlarni yuzaga keltirmoqda.

Tahlillar shuni koʻrsatdiki, ERP, CRM, Lean Manufacturing, Kaizen va Total Quality Management (TQM) kabi zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etgan korxonalarda ishlab chiqarish samaradorligi va mahsulot sifati yuqori darajada boʻlmoqda. Ushbu tizimlar ishlab chiqarishdagi ortiqcha xarajatlarni kamaytirish, boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish hamda ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish imkonini yaratmoqda.

Shuningdek, raqamli iqtisodiyot sharoitida ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv tizimini raqamlashtirish va avtomatlashtirish muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi. Raqamli monitoring, analitik platformalar va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari korxona faoliyatini real vaqt rejimida nazorat qilish va boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

ishlab chiqarish korxonalarida zamonaviy boshqaruv tizimlari, jumladan, ERP va CRM platformalarini keng joriy etish;

ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va raqamli texnologiyalardan foydalanishni kengaytirish;

Lean Manufacturing va Kaizen tizimlarini amaliyotga tatbiq qilish orqali ishlab chiqarishdagi ortiqcha xarajatlarni kamaytirish;

xodimlarning malakasini oshirish va ularni zamonaviy boshqaruv texnologiyalariga moslashtirish boʻyicha muntazam treninglar tashkil etish;

boshqaruv qarorlarini qabul qilishda analitik ma'lumotlar va raqamli monitoring tizimlaridan samarali foydalanish;

korxonalarda innovatsion boshqaruv madaniyatini shakllantirish va motivatsiya tizimini takomillashtirish;

ishlab chiqarish korxonalarining logistika va ta'minot tizimini optimallashtirish orqali resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish.

Umuman olganda, ishlab chiqarish korxonalarida boshqaruv usullaridan foydalanishni takomillashtirish korxonalarning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash, raqobatbardoshligini oshirish va ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytirishda muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini keng qoʻllash va boshqaruv tizimini raqamlashtirish sanoat korxonalarining innovatsion rivojlanishi hamda milliy iqtisodiyotning barqaror oʻsishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Taylor F. W. The Principles of Scientific Management. — New York: Harper & Brothers, 1911.
2. Fayol H. General and Industrial Management. — London: Sir Isaac Pitman & Sons, 1949.
3. Mayo E. The Human Problems of an Industrial Civilization. — New York: Macmillan, 1933.
4. Drucker P. F. The Practice of Management. — New York: Harper & Row, 1954.
5. Porter M. E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. — New York: Free Press, 1985.
6. Ohno T. Toyota Production System: Beyond Large-Scale Production. — Portland: Productivity Press, 1988.
7. Imai M. Kaizen: The Key to Japan’s Competitive Success. — New York: McGraw-Hill, 1986.
8. Deming W. E. Out of the Crisis. — Cambridge: MIT Press, 1986.
9. Monk E., Wagner B. Concepts in Enterprise Resource Planning. 4th ed. — Boston: Cengage Learning, 2013.
10. Buttle F., Maklan S. Customer Relationship Management: Concepts and Technologies. 4th ed. — London: Routledge, 2019.
11. Соколова Л. Г., Оглоблин В. А. Совершенствование методов менеджмента промышленных предприятий в разрезе подходов к управлению // Baikal Research Journal. — 2018. — Т. 9. — № 1. — DOI: 10.17150/2411-6262.2018.9(1).8.
12. Гетман Я. Б. Совершенствование методов управления развитием промышленных предприятий в условиях экономической консолидации: дис. ... канд. экон. наук. — Новочеркасск, 2009. — 270 с.
13. Burxonova N. M. Korxonalar faoliyatini takomillashtirishda boshqaruv usullarining ahamiyati // JMBM. — 2025. — № 11. — URL: https://cyberleninka.ru/article/n/korxonalar-faoliyatini-takomillashtirishda-boshqaruv-usullarining-ahamiyati
14. Кочубей И. И. Совершенствование экономических методов управления на предприятии // Экономика и социум. — 2015. — № 2-2 (15). — URL: https://cyberleninka.ru/article/n/sovershenstvovanie-ekonomicheskih-metodov-upravleniya-na-predpriyatii

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir ALIBEKOV
Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 5 (3)

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz